

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

Vt, Lite Non Contestata, non procedatur ad Testium receptionem, vel ad
sententiam diffinitiuam. Titulus VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

Aduocati responsio, nisi statim sit reuocata, litis contestationem facit, c. fin. 35. q. 9.

Non per positiones & responsiones, sed, per petitionem in iure propositam, & responsionem secutam fit litis contestatio, c. 1. extr. eod.

Nemo tenetur sine libello litem contestari, potest tamen, si velit, solennitatibus renuntiare, c. de causis, extr. de off. deleg.

Multum prodest & potest animi destinatio, c. nuper, extr. de pig.

Litis contestatio facta per personam, que legitimam personam standi in iudicio non habet, nullius est momenti, Specul. lib. 2. de litis contest.

Litis contestatio habita coram arbitro, non valet coram Ordinario, quo ad diffinitiuam sententiam, licet, quo ad alia, que sunt coram eis, subsistat, Speculat. d. loco.

Non solum, cum per actionem iudicium instituitur, lis contestanda est, verum etiam vbicunque iudicis officium pro ipsa actione proponitur: Veluti, cum restitutio in integrum non incidenter, sed principaliter postulatur, c. fin. extr. de off. iudicis.

VT, LITE NON CONTESTATA, non procedatur ad Testium receptionem, vel ad sententiam diffinitiuam.

Titulus VI.

Continuatio.

CVM litis contestatio fit de substantiali ordine iudicij, ita, vt, ea omissa, iudicium, quasi viri-

bus destitutū, corruat: sequitur, nec testium receptionem, ante litis contestationem, fieri, nec in principali causa, ad liquidationem & sententiā diffinitiuam, procedi posse.

Distingue tamen. Aut Actor contumaciter abest, aut Reus: si Actor, vocāus est tribus edictis, per interualla xxx. dierum, & si non venerit indulgetur ei annus, sed intra ipsum annum veniens non auditur, nisi restitutis expensis Reo, si verò intra annum non venerit, iudex Rei testibus receptis, allegationibusq; intellectis, ex veritate rei sententiam ferre potest, in causa principali, auth. qui semel, C. quomodo & quando, &c. Quòd si Reus nihil probare potest, nihilominus tamen Actore in expensis damnato absoluitur ab instantia iudicij. Si aut Reus ante litis cōtestationem contumax est, prudenter attendendum venit, vtrūm contumax reali actione, an personali conueniatur. Si reali, mittendus est Actor in rei petita possessionem, vt tadio affectus Reus, veniat respōsurus. Qui, si venerit intra annum, (iudicio fisti sibi præstita cautione, & exhibita satisfactione, congrua expensarum) possessionem recuperat. Quòd si aut cautionem neglexerit intra annum, Actor post annum verus cōstituetur possessor: super proprietate duntaxat aduersæ parti defensione legitime reseruata. sin autem super personali actione conueniatur: vel mittendus est Actor in possessionem mobilium ipsius, vel immobilium, si fortè mobilia nō habeat causa custodiæ pro modo debiti declarati, vel in cōtumacem est Ecclesiastica sententia proferenda, ita videlicet, quòd alterutra pœna, quæ magis timeri

meri

meri debeat, iudex à principio sit contentus: ad alteram nihilominus processurus, si hoc meruerit contumacis proteruitas. Missus tamē non efficitur verus possessor, imò, restitutis expensis & præstita cautione, venienti Reo restituitur possessio, quando cūq; c. quoniā, §. in alijs, extr. eod. nisi, iudicis autoritate, sit ab Actore distracta. Qui ad hoc debet statuere tempus moderatum, intra quod res distrahatur, vel iustus, vel verus possessor efficiatur, l. si prius, C. de dist. pig. l. si finitæ, ff. de dam. infect.

Quamuis igitur post litem contestatam contracto remedio de iure communi tantum procedi possit, in principali causa, ad liquidationē, sententiam diffinitiuam, & receptionem testiū: tamen cū multis modis nostra interesse possit, ne pereat nobis, nostrisq; successoribus rerum gestarum memoria, vel probationis facultas, permittitur quandoq; contra communem iuris regulam, testes ante litem contestationem recipi, atque examinari, cuius rei 36. casus Specul. in tit. de teste, §. nunc tractemus, commemorat.

Quid est Receptio testium, ante litem contestationem?

Est testium, de quorum obitu, vel diuturna absentia periculum subfit, ad testificandum, lite in principali negotio non cōtestata, per iudicem facta admissio, c. quoniam frequenter, extr. eod.

Quæ est causa Efficiens?

Legis, siue iudicis, tã ordinarij quàm delegati, autoritas: qui perspecta negotij & personarum

23. ANALYS. IVRIS PONTIFICII
qualitate, num, ante acceptum iudicium, recep-
tio admittenda sit? æstimat, Mynsing. obseruat,
72. cent. 4. Potest enim ipse iudex Ordinarius
causæ principalis recipere, & examinare testes,
vel alteri examen committere: sicuti, ad obtinen-
dam commissionem, ad perpetuam rei memori-
am, iudex causæ principalis, siue petatur à Reo,
siue ab Actore, adiri debet, Panor. in c. quintaual-
lis, num. 39. in fine, de iureiurando, & in c. si quis
contra, num. 3. de for. comp. & c. significauit, ex-
tr. de testib. Nota tamen, quòd de stylo Came-
ræ, in petenda commissione, ad perpetuam rei
memoriam, priuilegium primæ instantiæ nõ ha-
beat locum, idq; indistinctè, tam in futuro Acto-
re, quàm Reo. Igitur si à personis immediatè im-
perio subiectis, talis commissio petatur, non co-
ram Commissarijs, vel iudicibus primæ instan-
tiæ, sed immediatè superiore, hoc est, Camera po-
stulari debet: seruata tamen differentia inter A-
ctorem & Reum, quo ad actionem instituendam,
intra annum, vt infr. Et est ratio, Quia, cum peri-
culum sit in mora, solennitas, que, secundum or-
dinationem, in requirendo, & nominando iudi-
ce requiritur, non posset, absque præiudicio alte-
rius partis, obseruari. Quòd pertinet, quòd à regu-
lis iuris communis recedatur, vbicunque pericu-
lum est in mora, per tex. in l. de pupillo, §. si quis
riuos, ff. de noui operis nuntiat.

Quæ Materia in qua?

Est causa tam ciuilis, quàm criminalis, si de
morte, vel diuturna absentia testium probabili-
ter timeatur, c. quoniam, §. nisi fortè, extr. eod.
Inter hæc tamen interest. Quia in criminalibus,
parte

parte altera absente, testes ad perpetuam rei memoriam acceptari non possunt, glos. in c. veritatis, extr. de dolo & contum. & communiter Dd. in l. absentem, C. de accusat. Sed in civilibus citatio partis aduersæ non requiritur, si periculum sit in mora: aliàs secus. Quia tunc pars, contra quam testes producuntur, citari debet ad videndum iurare testes, & dandū interrogatoria, &c. Socin. in d. c. quoniam, extr. eod.

Nouem autem numerantur casus ab Innocen. in d. c. quoniam, Verb. (procedendum) quibus receptio testium ante litem contestatam permittitur: licet Speculator, tit. de test. §. nūc tractemus, vsque ad 36. addat.

1. In causa appellationis, l. cū notissimi, §. penult. C. de præscript. 30. annorum.

2. Vbi quis iuravit, non repetere vsuras, & vbi idem vsurarius in testamento reddi mandauit, c. ad nostram, extr. de iureiur.

3. Vbi aliquid petitur officio iudicis seruiente actioni, vt in expensis pendente lite factis, secus si non seruiret actioni, c. 2. extr. de off. iud.

4. Vbi causa est merè spiritualis, & sine alterius commodo, vt est crimen hæresis, 2 4. quæst. 2. c. sanè profert.

5. Vbi offenditur publicum commodū, c. quia ea, 2. q. 2. Vel vbi de statu Ecclesie, c. cū olim, extr. de testibus.

6. In denuntiatione, c. nouit, extr. de iud.

7. Si Reus fuerit præsens, & Actor contumaciter absit, d. au. qui semel, C. quomodo, & quādo.

8. In causa appellationis interpositæ à grauamine, c. interposita, extr. de appellat.

§ 5

9. In

In omnibus causis, in quibus proceditur simpliciter & de plano, vel in quibus libellus nō admittitur, possunt enim tunc, lite non contestata, testes recipi. Et nota, quōd commissio, ad perpetuam rei memoriam, in optima & meliori forma, nimirū, ad transsumenda instrumenta, in Camera non decernatur, sed tantū in communi forma: hoc est, ad recipiendum, & examinandum testes, & rem controuersam oculis subiiciendā. Ratio sumitur ex d. c. quoniam, extr. eod. Quia huiusmodi commissiones decerni non debent, nisi vel, ob ætatem, vel valetudinem aduersam, aut diuturnam absentiam testium: Sed, in recipiendis & transsumendis instrumentis, nullum subest periculum interitus: diligenter enim custodiri debent, & postulante necessitate, quādo-cunque produci possunt. Præterea, in casu necessitatis instrumentorum exemplatio legitime fieri potest, nimirū parte, cuius interest, ad hoc legitime citata, Dd. in auth. si quis in aliquo, C. de edend. Panor. in c. Albericus, nu. 5. de testib.

Quæ Forma?

Vt testium, de quorū morte, vel diuturna absentia timetur, designatio, vnā cum articulis, super quibus testes examinandi, iudici competenti exhibeatur in casu, quo controuersia moueri potest. Quibus legitime citatis & examinatis, dicta eorum in publicam scripturam redacta & confirmata iudex penes se, donec in actione (quā petens receptionem testium, vel commissionem, ad perpetuam rei memoriam, intra anni spatium instituere tenetur,) litis contestatio fiat, retineatur, nec nisi cum alijs testibus postea receptis publicetur,

tur, Speculat. in §. nunc tractemus, num. 15. tit. de teste.

In hac autem receptione testium, ad perpetuā rei memoriam, obseruanda est differentia inter Actorem & Reum. ad hoc enim, vt Actor eā obtinere possit, requiritur:

1. Vt testes sint vel senes, vel valetudinarij: ita vt mortis subsit periculum; aut diū abfuturi: q̄a mors & longa absentia æquiparantur, c. faciat, 22. q. 2. & c. præsentata, extr. de testib. & attest.

2. Requiritur, vt in supplicatione, pro cōmissione ad perpetuam rei memoriam, ista: an testes sint senes? valetudinarij? aut diū abfuturi? coniunctim & sigillatim exprimantur, & articuli, super quibus testes examinandi, vnā cum designatione testium, & eorum ætate, exhibeantur, ad hoc, vt iudex cognoscat, ex narratis supplicationis vtrū supplicans futurus sit Actor vel Reus? & an periculum, ob ætatem, vel diuturnam absentiam testium, sit in mora? Item, an articuli tales sint, qui ad probandum admitti debeant?

3. Vt, præmissa citatione, vel denuntiatione aduersarij testes, iuxta formam examinandi testes infra præscriptam, examinentur.

4. Vt, omnia hæc fiant coram competente iudice, vel eo, cui hoc legitimè commissum est. Quis autem competens iudex in hac, ad perpetuā memoriam, receptione testiū, sit? dixi supra. Quod tamen cum hoc temperamento accipitur nisi periculū sit in mora. Hinc est, q̄ receptio testiū, coram incōpetenti iudice facta, etiā, parte altera nō citata valeat: si hoc p̄sens necessitas, puta periculū mortis testis, postulet, p̄ tex. in l. fi. C. de testib.

testib.

testib. Bart. in l. admonendi, ff. de iureiur. & Fel.
in c. 2. extr. de testib.

5. Vt absoluto examine, si Commissarius examinauit, ipsum ad ordinarium iudicem consignatum ipsius Commissarii sigillo transmittatur: vel, penes ordinarium iudicem, si ipse examinauit, in scripturam redactum & consignatum, donec lis contestata sit, conseruetur, nec nisi cum alijs testibus, post litis contestationem receptis publicetur, Panor. & Imol. in c. significauit, extr. de test. & attest. In Camera autem ita obseruatur: Si à personis Imperio immediatè subiectis commissio, ad perpetuam memoriã, petita fuerit, Commissarius à Camera deputatus, examen sub suo sigillo obfirmatum, ad Cameram transmittit, vel procurator Camere, huiusmodi examen iudicialiter, vel extraiudicialiter producit, adiuncta petitione, vt tantisper ibidem ab actorum magistris, siue actuarijs conseruetur, donec lite coram iudicibus priuilegiatis cœpta ad petitionem partis producentis, iterum à iudice Camere, qui commissionem decreuit, repetatur, ad eum nimirum effectum, vt suo loco & tempore, in prima instãtia exhibeatur & publicetur, And. Geyl. obser. 93. lib. 1. pract. obseruat. Deniq; concessa commissione, & testibus ritè examinatis, requiritur, vt Actor intra annum actionem instituat, qui quidem annus ab initio utilis est. hoc est, non currit, nisi à tempore, quo potuit agere, gl. in d. c. quoniam frequenter, extr. eod. & Panor. ibid. num. 7.

Quod ad Reum attinet, is indifferenter, & sine discrimine ætatis, valetudinis, aut absentia, non

non modò senes, aut valetudinarios, sed quoslibet producere poterit. Ratio diuersitatis est. Quia in ipsius potestate non est positum, quando conueniatur, & ratione istius incertitudinis, ne ei probationes pereant, huiusmodi receptio testium indistinctè valet, cap. significasti, & ibid. Panorm. extr. de testib. & l. pure, §. fin. ff. de dolo malo. Excipitur vnus casus: nisi exceptio Rei competat, per modum actionis, veluti in exceptione non numeratæ pecuniæ. quia tunc idem est, quod in Actore: vt scilicet, intra annum agere debeat, cum sit in potestate Rei, quando eam opponat, auth. hanc querelam, C. de non num. pec. Secus si exceptio non habeat vim actionis, vt est propriè natura omnium exceptionum, ita Lanfran. in c. quoniam contra, extr. de probat. c. 8. num. 34. Vbi dicit, etiam actorem, ante litis contestationem, testes, ad perpetuam rei memoriam producere posse, si Reus compareat, & exceptionem litis contestationem impediens opponat. Quia cum talis exceptio inducat moram, perinde est, ac si non haberet potestatem agendi, & hoc in Camera obtinere testatur And. Geyl. obseru. 92. lib. 1. pract. obseruat.

Quæ causa Procat arctica?

Petitio & instantia partis.

Quæ causa Impulsua?

Est æquitas, quæ receptionem testium, ne probandi facultas pereat, suadet, d. c. quoniam.

Quæ causa Finalis?

Ne veritas occultetur, & probationis copia
fortui-

fortuitis casibus subtrahatur, vt ait Innocen. III. d. c. quoniam frequenter, extr. eod.

Quis Effectus?

Quòd tales testium depositiones, perinde ac si debito tempore post litis contestationem factæ fuerint, fidem faciant: non tantum in prima instantia coram iudice ordinario, verum etiam in secunda & appellationis causa, per text. in c. presentium, extr. de testib. & c. fidem faciant, atq; ex his iudex discretus, in sententia ferenda, animi sui motum formare bona conscientia possit, c. præterea, extr. de testibus. Et nota, quòd huiusmodi examen, ad perpetuam fidem, quo ad effectum iuris, non intelligatur ante litis contestationem receptum: nam publicatio testium tum demum fit, quando iudicium coram ordinario iudice inchoatum est, & lis super causa principali contestata. Sententia enim ex actis probatorijs, lite non contestata, in causa principali ferri nequit. ita notat glòs. in d. c. quoniam & ibi Panor. Ratio. Quia ante litis contestationem iudicium propriè cœptum non dicitur, vt sup. de litis cõtest.

Quæ Affinitas?

Affinitatem quandam cum hac receptione testium habet, receptio testium, ad perpetuam rei memoriam, de qua in c. significauit, extr. de testibus. Vtraq; enim, ob rationabilem causam, ne probandi facultas pereat, ante litis contestationem fit: differunt tamè in multis, quas differentias notat glossa, in d. c. significauit, in ver. testes: eas examinat ibidè Panormitanus, num. 3. & Bart. in l. 4. §. prætor, ff. de dam. infect.

1. Diffe-

1. Differunt, quia ibi testes, non modò senes & valetudinarij, sed omnes idonei, indifferenter suscipiuntur: hìc tantùm hi, de quibus mortis vel diuturnæ absentia periculum subest.

2. Ibi suscepta testimonia, ad perpetuam rei memoriam, statim publicantur: hìc consignata remanent apud iudicem, donec litis contestatio fiat, nec publicantur, nisi cum alijs testibus postea receptis.

3. Testes ibi recepti perpetuò valent, tanquam publicum instrumētum: hìc testimonia post annum concidunt, nisi producent, intra annum cõuenerit aduersarium.

4. Ibi suscipiuntur testes, etsi nullum sit dictatum iudicium, nec vlla de præsentì imminet controuersia; hìc secùs. Quia cessat hoc remedium extraordinarium, cùm de proximo speretur lis, in qua ordinaria via testes produci poterunt, Mynsing. obser. 71. cent. 4.

Quæ Pugnantiæ

Sunt omnes exceptiones, quæ testibus obijci possunt: si testes sint in iuuenili ætate constituti, si peregrè proficisci, vel extrauagari non consueuerint: fraus petentis, vt quia propterea petat testes recipi, vt successu temporis, exceptiones legitimæ ad repellendum testes, vel aliæ locum habere non possint, c. ex tenore, & c. præsentium, extr. de testib. lapsus anni, ex quo conueniēdi facultas data fuerit, & ommissa denuntiatio receptionis testium, c. quoniam, §. sed si, extr. eod.

AXIO-

Publicatis atque estimationibus, licet super eisdem vel de
recto contrariis articulis, ex partium consensu, novostes
fies producere, c. presentata, extr. de testib.

Ante litem contestationem recipiuntur testes: ne pro-
bationum facultas angustetur, sed probatio veritatis fa-
vua sit, c. quoniam, extr. eod.

Ex parte Rei conueni, Actore contumaciter absen-
te, testes quocumque tempore recipiuntur, siue de mor-
eorum, siue diuturna absentia timor sit, siue non, d. c. quo-
niam, §. sum & alij, extr. eod.

Si Reus, lite non contestata, est contumax, & agitur
reali actione, mittitur Actor in possessionem rei perita, in
sua custodia, quam tamen recuperat Reus veniens intra
annum, si offerat cautionem, de stando iuri, & restituit
expensas, post annum vero, his non seruatis, non auditur,
nisi super proprietate, d. c. quoniam, §. in alijs, extr. eod.
Si vero Reus contumax conuenitur actione personali, mit-
titur Actor in possessionem bonorum mobilium vel imme-
bilium ipsius Rei, pro modo debiti declarati, d. c. quoniam,
& c. tuae fraternitatis, extr. eod.

DE IVRAMENTO CA- lumniæ.

Titulus VII.

Continuatio.

Iuramentum Calumniæ vtriplurimum, lite con-
testata, ad petitionem alterutrius partium, à
iudice exigitur: debetque regulariter, post litem
cont.